

Socialdepartementet

Remissvar – delbetänkandet Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)

Vårdförbundet har fått tillfälle att yttra sig över delbetänkandet. Förbundet är positivt till förslagen och tror att de kommer att bidra till att stärka beredskapen inför framtida pandemier.

Vårdförbundet är ett yrkesförbund som tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen och utvecklingen av professionerna för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har 117 000 medlemmar, varav 92 000 är yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad, säker och nära vård samt en jämlik hälsa.

Vårdförbundets synpunkter

Det är mycket angeläget att förstärka beredskapen inför framtida epidemier och att Sveriges och andra länders erfarenheter av tidigare epidemier tas till vara i detta arbete. Utredningen har gjort ett gediget och noggrant arbete och förbundet tror att förslagen kommer att kunna bidra till att stärka beredskapen inför framtida pandemier.

Delbetänkande är omfattande och innehåller många viktiga bedömningar och förslag. Vårdförbundet lämnar dock inte synpunkter på alla bedömningar och förslag i detalj, utan begränsar sig till allmänna synpunkter.

Vårdförbundet tillstyrker förslagen om:

- Att det inte behöver införas en särskild handlingsprincip (6.4.3)
- Att regioner ska ansvara för att det finns beredskap för att hantera en omfattande smittspridning av en allmänfarlig eller samhällsfarlig sjukdom och att regionerna ska besluta om en epidemi- och pandemiplan (7.1)
- Att regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från vissa skyldigheter enligt smittskyddslagen (7.5.)
- Ändrade regler för hälsokontroll vid inresa (7.6)
- Att det inrättas en ordning för storskalig testning och smittspårning (8.8)
- En lag om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder (9.7 – 9.23)
- Nationell strategi för hantering av pandemier som täcker alla faser av pandemier (10.7 – 10.10)

När det gäller förslagen om regionernas lagerhållning av sjukvårdsprodukter vill Vårdförbundet särskilt instämma i bedömningen att tillgång till testning inom den

kommunala vården och omsorgen bör beaktas i regionernas lagerhållningsskyldighet (8.8.4). Det är bra att det beträffande detta tydligt anges att lagerhållningsskyldigheten även omfattar personlig skyddsutrustning för provtagande vård- och omsorgspersonal.

Utöver dessa allmänna synpunkter vill förbundet framhålla följande:

Kompetensförsörjning

Avgörande för en god pandemiberedskap är, förutom förslagen i delbetänkandet, en god kompetensförsörjning med tillgång till adekvat kompetens och kunskap. För att kompetensförsörjningen ska kunna fungera vid en pandemi krävs att den fungerar även vid ett s.k. normalläge. Det är avgörande att hälso- och sjukvården bemannas med de resurser och kompetenser som krävs för att bedriva en patientsäker hälso- och sjukvård med god arbetsmiljö för hälso- och sjukvårdspersonalen. Här ser förbundet tyvärr en redan existerande allvarig brist på barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor, sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor. Bristen påverkade vårdens förmåga vid covid-19-pandemin, vilket tydligt beskrivs i Coronakommissionens betänkanden där behov av högre bemanning, ökad kompetens och rimliga arbetsförhållanden särskilt uppmärksammades. Vårdförbundet ser det som angeläget att kommissionens förslag i delbetänkandet Äldreomsorgen under pandemin (SOU 2020:80), s. 250 genomförs. Där exemplifieras ex. behovet av tillgängliga sjuksköterskor utifrån möjligheten att ge medicinska insatser i form av dropp och syrgas. Kommissionen ansåg att det vid varje särskilt boende borde finnas tillgång till medicinsk utrustning för att kunna ge nödvändiga medicinska insatser och en god palliativ vård på plats samt att detta bland annat gäller apparatur för att ge syrgas och näringslösning. Även om det inte ingått i utredningens uppdrag vill förbundet framföra att detta borde vara ett krav och författningsregleras. Utöver detta vill förbundet lyfta behovet avancerade specialistsjuksköterskor med fördjupad kompetens inom omvårdnad och utökad medicinsk kunskap. De skulle kunna ha en viktig funktion i en pandemi genom möjlighet att självständigt utföra bedömningar, diagnos, behandling och utvärdering av patienter.

Bristen kan sannolikt också påverka förmågan vid kommande pandemier. Vårdförbundet ser det därför som mycket angeläget att dagens kompetensförsörjningsproblematik också beaktas utifrån ett pandemiperspektiv. Kompetensförsörjningsfrågor bör därför ingå i regionernas epidemi- och pandemiplaner samt i den föreslagna nationella strategin för hantering av pandemier.

För att regioner, kommuner och privata utförare ska bli attraktivare arbetsgivare krävs bland annat att de erbjuder goda anställningsvillkor med bättre löner, hälsosamma arbetstider, kontinuerlig fortbildning med utvecklingsmöjligheter och en hälsofrämjande arbetsmiljö med rimlig arbetsbelastning som ger förutsättningar för ett hållbart yrkesliv. Dessa åtgärder kan man inte vänta med. Om kompetensförsörjningsproblematiken fortsätter kommer vi att ha en väldigt dålig förmåga att hantera pandemier och andra kriser.

Ledarskap

Kopplat till kompetensförsörjningsfrågan vill Vårdförbundet också lyfta ledarskapets betydelse vid en pandemi. Professionerna i Vårdförbundet; barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor, sjuksköterskor och

specialistsjuksköterskor har värdefull kunskap om vad som behövs för att hälso- och sjukvården ska fungera väl vid kriser som exempelvis pandemier. Här vill förbundet också särskilt lyfta avancerade specialistsjuksköterskors betydelse när det gäller att leda vården vid en pandemi. Dessa professioner bör därför finnas representerade på alla ledningsnivåer där pandemifrågor, inklusive personalförsörjningen, hanteras.

Utbildning, träning och övning

Ytterligare en fråga som är viktig ur Vårdförbundets perspektiv är att hälso- och sjukvårdspersonalen får utbildning, träning och övning om förebyggande insatser och vård vid pandemier. En viktig del av detta är prioriteringsordningen och hur man tillämpar den i praktiken. Det är väsentligt för att personalen ska kunna hantera de stora förändringar och etiska utmaningar som en pandemisituation kan medföra.

VÅRDFÖRBUNDET

Sineva Ribeiro
Förbundsordförande